

Suomen luonnonsuojeluliiton
Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri ry.
Kuninkaankatu 39
33200 Tampere
pirkanmaa@sll.fi
p. 040 515 4557

MUISTUTUS

9.3.2017

Kyrön Luonto ry.
c/o Jussi Viitala
Rantakulmantie 5
39100 Hämeenkyrö

Nokian luonto ry.
c/o Timo Lepistö
Aaroninkatu 14
37130 Nokia

Hämeenkyrön kunta
Ympäristölautakunta

Asia Muistutus maa-aines- ja ympäristölupahakemuksesta tilalle Marjavuori
(108-415-3-32) Hämeenkyrön Lemmakkalan kylässä

Pinsiön Seinävuoren kupeessa sijaitsevalle Marjavuoren tilalle haetaan maa-aineslupaa ja ympäristölupaa 3,7 hehtaarin alueelle 10 vuoden ajaksi. Maa-aineksia haluttaisiin ottaa ja kalliota louhia ja murskata yhteensä 475 000 kiintokuutiometriä.

Samalle tilalle haettiin maa-aineslupaa jo aiemmin, mutta Hämeenkyrön kunnanhallitus ja Hämeenlinnan hallinto-oikeus epäivät luvan. Korkein hallinto-oikeus palautti asian kunnanhallitukselle uudelleen käsiteltäväksi 14.6.2016 (KHO:n vuosikirjapäätös KHO:2016:93). Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun ei sinänsä pidä vaikuttaa asian uuteen käsittelyyn, sillä

- päätös koski ainoastaan maa-aineslupaa (ei ympäristölupaa)
- päätös tehtiin kesällä 2016, joten siinä ei ole voitu huomioida tilanteen kehittymistä mm. maakuntakaavoituksen osalta
- KHO ei todennut, että kunnan on myönnettävä hankkeelle maa-aineslupa: asia ainoastaan palautettiin uudelleen käsiteltäväksi. Maa-ainesluvalla ei ole perusteita, kuten muistutuksemme 1. luvussa tuomme esille.

Vastustamme maa-aines- ja ympäristöluvan myöntämistä, sillä hanke ei täytä maa-aineslain 3 §:n, maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 32 §:n eikä ympäristönsuojelulain (YSL) 11, 12 ja 49 §:n ehtoja. YSL:n 49 §:stä tarkemmin muistutuksemme luvussa 2, MRL:n 32 §:stä sekä YSL:n 11 ja 12 §:stä luvuissa 3–6.

1. Maa-aineslain 3 §:n määräykset

Maa-aineslain 3 §:n mukaan maa-aineksia ei saa ottaa niin, että siitä aiheutuu 1) kauniin maisemakuvan turmeltumista, 2) luonnon merkittävien kauneusarvojen tai erikoisten luonnonesiintymien tuhoutumista tai 3) huomattavia tai laajalle ulottuvia vahingollisia muutoksia luonnonolosuhteissa.

Näkemyksemme mukaan alueen geologisen arvon takia maa-aineslain 3 §:n mukaisia edellytyksiä kallionlouhintaan ei ole. KHO:n ratkaisu perustuu kahden hakijaa edustavan geologin lausuntoon siitä, että alueella, jonne lupaa haetaan, ei ole mitään geologian ja geomorfologian kannalta erityisiä luonnonarvoja vaan ne edustavat seudulle tavanomaisia arvoja. KHO on siksi todennut, että geologiset arvot eivät täytä maa-aineslain 3 §:n vaatimuksia ja että maisemalliset seikatkaan eivät estä luvan myöntämistä.

Luvanhakijan asiantuntijat ovat tarkastelleet louhintaan kaavailtua kalliota ainoastaan kuvailemalla kalliokiviaineksen tavanomaisuutta ja sitä, että kalliomuotojen erityispiirteet puuttuvat juuri tältä haetulta 3,7 hehtaarin alueelta. Näkökulma on suppea, minkä vuoksi oikeusprosessissa ja KHO:n päätöksessä ei tarkasteltu geologisia suojeluarvoja laajemmassa kontekstissa. Vuonna 1996 laaditun Hämeen läänin luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokkaiden kallioalueiden selvityksen laajaa geologista asiantuntemusta eivät luvanhakijan asiantuntijat arvioineet.

Marjavuoren–Seinävuoren kallioalue sijoittuu laajalti vedenkoskemattomalle Ylöjärven–Pinsiönharjun lounaispuolelle. Harju on uusimpien tutkimusten mukaan osa laajaa jääkauden muokkaamaa murrosvyöhykettä ja sen lounaispuolella näkyvät voimakkaasti jääkauden jättämät ”siirtolohkarepellot”, jotka liittyvät tähän geologisesti poikkeukselliseen murrosvyöhykkeeseen. Vedenkoskemattomilla kallioalueilla tai niiden osilla jäätikön jäljet eivät näy samalla tavoin kuin veden huuhtomilla, mutta se ei vähennä mitenkään näiden kallioaluekokonaisuuksien arvoa. Luvanhakijan asiantuntijat eivät ole arvottaneet mitenkään mm. hienojen siirtolohkarepeltojen geologista merkitystä.

Hämeen läänin luonnon ja maisemansuojelun kannalta arvokkaiden kallioalueiden selvitys edustaa koko Etelä-Suomen kattavaa tutkimusten sarjaa, jossa on inventoitu ja haarukoita maisemaltaan ja luonnonarvoiltaan edustavia kallioaluekokonaisuuksia. Hämeen projektin työ ja aluevalinnat perustuvat laajaan tietoaaineistoon ja monipuoliseen asiantuntijatyöhön, jolla on pyritty löytämään kansainvälisesti (luokka 1), valtakunnallisesti (luokat 2–4) ja alueellisesti (luokat 5–7) edustavat kallioalueet. Kansainvälisesti arvokkaita kohteita on vain vähän koko Suomessa. Sen sijaan valtakunnallisten kohteiden valikoima on hyvin edustava. Marjavuori nousee tässä arvioissa korkealle sijoituessaan luokkaan 3. Työn tavoitteena ei ole ollut löytää vain geologisesti erikoisia ja arvokkaita geomorfologisia muodostumia ja huippumaisemia, vaan myös valikoima kansallisesti ja alueellisesti tyypillisiä muodostumakokonaisuuksia suojeltavaksi jälkipolville edustavina näytteinä.

Näin on asian laita myös Marjavuorella ja Seinävuorella. On kyse geologisesta suojelusta tai mistä tahansa luonnontyyppin suojelusta, suojeluinventoinnit, -ohjelmat sekä maankäyttö- ja rakennuslain mukaisten kaavojen aluevaraukset lähtevät luonnoltaan tyypillisten edustavien kohteiden nimeämisestä ja säilyttämisestä ja turvaamisesta mahdollisimman luonnonmukaisina. Kyseeseen voi tulla jopa luonnon ennallistaminen, jos harvinaistuvan luonnontyyppin pelastaminen sitä vaatii. Kalliomuodostuman suojelussa ennallistaminen ei ole mahdollista.

Koko lupaprosessin oikeuskäsittelyssä asiantuntijalausuntoja vaivaa se, että kohteen arvoa geologisen suojelun näkökulmasta ei avattu perustuen edellä mainitun kallioselvityksen ja muiden

perusselvitysten kuten tuoreen POSKI-projektin (Pohjaveden suojelun- ja kiviaineshuollon yhteensovittaminen) sekä maakuntakaavaratkaisujen perussisältöön ja yhteisvaikutuksen arviointiin. Niiden tavoitteena on turvata monipuolinen valikoima edustavia kallionsuojelukohteita tuleville polville näytteinä maallemme tyypillisistä arvokkaista kalliokokonaisuuksista. Uudessa Pirkanmaan maakuntakaavassa 2017 Marjavuori on edelleen mukana geologisena suojelukohteena.

KHO:n päätöksen mukaan alueella ei ole ympäristöstään poikkeavia geologisia arvoja. Aluekokonaisuuden osalta tämä on suppea näkökulma. Vaikka 3,7 hehtaarin kokoinen alue 94 hehtaarin kokonaisrajauksesta olisi maisemallisesti vaatimatonta, kokonaisuuden eheys ja sen turvaaminen on perustavoitteita suojeluvarauksissa. Mikäli tätä ei huomioida, asia voi jatkossa johtaa yhdenvertaisuusongelmaan Marjavuoren–Seinävuoren muissakin samantyyppisissä osissa sekä muilla vastaavilla alueilla Pirkanmaalla ja laajemmin, vaikka KHO päätöksessään asian yleistämisestä varoittaakin.

Maa-aineslupaa haetaan nyt 475 000 kuutiokuvion otolle, mutta alueen koko on sama 3,7 hehtaaria. Aikaisempi hakemus koski samalla alueella 700 000 kuutiokuvion ottoa. On ilmeistä, että kallioainesten otto on vaiheistettu ja myöhemmin aiotaan hakea 300 000 kuutiokuvion lisäottoa, minkä alueen 3,7 hehtaarin laajuus mahdollistaa. Vaiheistaminen on yleinen tapa maa-ainesluvuissa. Kyse ei ole maastossa vähäisestä otosta. KHO:n harkittavana käynyt kiviaines määrä 700 000 kuutiokuvion tarkoittaisi sitä, että kallioalueen reunasta 150 x 300 metrin kokoiselta alueelta leikattaisiin irti 6,5 eduskuntatalon kokoinen kiviainesmassa (eduskuntatalo on 25 metriä korkea ja tilavuudeltaan 108 000 kuutiometriä). Kallioaluevarauksen korkeuserot ovat 25 metrin luokkaa, mikä kuvaa käytännössä hankkeen mittasuhteita ja ympäristövaikutuksia. Haettu ottokin on lähes viisi kertaa eduskuntatalon tilavuuden verran.

Kun on kyse Hämeen läänin luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokkaiden kallioalueiden selvityksen rajauksesta, joka on päätyneet maakuntakaavaankin, tulisi vaikutuksia tarkastella myös ottamissuunnitelman ympäristöllisistä vaikutuksista. Maa-aineslain 3 §:n 4 momentin mukaan ottaminen on järjestettävä niin, että vahingollinen vaikutus luontoon ja maisemakuvaan jää mahdollisimman vähäiseksi. Kyse on isosta pysyvästä ympäristövauriosta herkällä alueella, jota ei ole mahdollista häivyttää tai korjata maisemoinnilla, kuten harjuilla. Jälki jäisi maastoon epämääräiseksi murrokseksi, joka näkyisi ikuisesti.

Louhittavaksi halutun alueen merkittävyyttä korostaa myös se, että lähistöllä on toteutunutta/toteutunut luonnonsuojelulain mukaisia suojeluhankkeita. Tila 1:27 Seinävuorella on suojeltu luonnonsuojelulla, ja lisäksi valtio on ostanut luonnonsuojelutarkoituksiin tilan 4:5 aivan kaavaillun ottoalueen naapurista (lisää aiheesta muistutuksemme luvussa 4).

KHO:n päätöksestä voi tulla myös ennakkopäätös, jota aletaan soveltaa ympäri Etelä-Suomea juuri näillä geologisiksi suojelukohteiksi varatuilla maakuntakaavojen kallioalueilla. Kansalaisten yhdenvertaisuusperiaatteen takia maanomistajille saattaa syntyä paineita suunnata kallio- ja kiviainesten ottoa erityisesti maakuntakaavoissa arvokkaiksi merkityille kallioille taloudellisten menetysten pelossa. Myös kallionlouhintaa lähellä olevat asiantuntijatahot, joita tässäkin tapauksessa on käytetty, voivat käyttää päätöstä hyväkseen omassa markkinoinnissaan.

Uuden luvan arvioinnissa pitää huomioida myös POSKI-projekti 2015 ja maakuntakaava 2040, jotka edelleenkin eivät puolla kiviaineksenottoa Marjavuorelta. Maakuntakaavaan on merkitty erikseen kallionlouhintaan tarkoitettuja ja soveltuvia kohteita, jotka on määritetty kaavoitustyön aikana mm. POSKI-projektissa. Marjavuori ei lukeudu maakuntakaavan kiviaineksenottokohteisiin, joten louhintaluvan myöntäminen olisi selvästi aluesuunnittelun tavoitteiden vastainen. Myös

voimassaolevan Pirkanmaan 1. maakuntakaavan merkintä osoittaa, että alueen käyttötarkoitus ei ole kalliokiviaineksen otto vaan kallioiden suojelu (valtakunnallisesti arvokas kallioalue).

Mielestämme ottotoiminta on maa-aineslain 3 §:n vastaista, kun tarkastellaan laaja-alaisesti kohteen geologisia arvoja ja hankkeen massiivisia ympäristövaikutuksia, joiden käsittely oikeusprosessissa jäi luvanhakijan kahden asiantuntijageologin suppean ja tavoitteiltaan puolueellisen tarkastelun varaan. Prosessissa ei käsitelty hankkeen alueellista ja valtakunnallista kontekstia laajojen selvitysten ja maakuntakaavan sisällön näkökulmasta suhteessa maa-aineslain 3 §:n vaatimuksiin. Valtakunnallisesti arvokasta kallioaluetta pitää jatkossa tarkastella kokonaisuutena, ei ”arvokkaisiin ja tavanomaisiin” osiin pilkottavana kohteena, kuten nyt on tehty.

2. Ympäristönsuojelulain 49 §:n määräykset

Ympäristönsuojelulain 6. luvussa, 49 §:ssä (Luvan myöntämisen edellytykset) todetaan seuraavaa:

”Ympäristöluvan myöntäminen edellyttää, ettei toiminnasta, asetettavat lupamääräykset ja toiminnan sijoituspaikka huomioon ottaen, aiheudu yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa:

- 1) terveyshaittaa;
 - 2) merkittävää muuta 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua seurausta tai sen vaaraa;
 -
 - 4) erityisten luonnonolosuhteiden huonontumista taikka vedenhankinnan tai yleiseltä kannalta tärkeän muun käyttömahdollisuuden vaarantumista toiminnan vaikutusalueella;”
- YSL 1. luku 5 § (Määritelmät), 1 momentti:
”---
- 2) [Tässä laissa tarkoitetaan] ympäristön pilaantumisella sellaista päästöä, jonka seurauksena aiheutuu joko yksin tai yhdessä muiden päästöjen kanssa:
 - a) terveyshaittaa;
 - b) haittaa luonnolle ja sen toiminnoille;
 -
 - d) ympäristön yleisen viihtyisyyden tai erityisten kulttuuriarvojen vähentymistä;
 - e) ympäristön yleiseen virkistyskäyttöön soveltuvuuden vähentymistä;”

Luvan myöntämiselle ei ole edellytyksiä, sillä Marjavuoren louhoshanke aiheuttaisi sekä terveyshaittaa (melu, liikuntamahdollisuuksien väheneminen kyläympäristössä raskaan liikenteen takia, mahdollisesti arseeni). Hanke huonontaisi erityisiä luonnonolosuhteita (valtakunnallisesti arvokas kallioalue ja Marjavuoreen rajautuva perusteilla oleva luonnonsuojelualue). Lisäksi hanke haittaisi luontoa ja sen toimintoja (päästöt Sonninojaan, vuosikautia kestävä luontoa häiritsevä louhinta kallioalueella) sekä vähentäisi ympäristön yleistä viihtyisyyttä ja virkistyskäyttöön soveltuvia alueita. Muistutuksemme luvuissa 3–7 avaamme näitä näkökantoja.

3. Kyseessä on valtakunnallisesti arvokkaaksi luokiteltu kallioalue

Suunniteltu louhos sijoittuisi käytännössä kokonaan Seinävuoren valtakunnallisesti arvokkaalle kallioalueelle, joka Pirkanmaan maakuntakaavassa on merkitty tunnuksella ge2-005. Maakuntakaavan suunnittelusuosituksen mukaan alueen ”käyttö on suunniteltava siten, ettei aiheuteta maa-aineslaissa tarkoitettua kauniin maisemakuvan turmeltumista, luonnon merkittävien

kauneusarvojen tai erikoisten luonnonesiintymien tuhoutumista tai laajalle ulottuvia haitallisia vaikutuksia luonnolle. Maa-ainesten ottoon liittyviltä suunnitelmilta edellytetään erityisen vaativaa tasoa”.

KHO:n päätöksen mukaan maakuntakaavan merkintä ei ole este louhinnalle, mutta tilanne on muuttunut/muuttumassa hyvin pian. Pirkanmaan maakuntakaava 2040 on edennyt kaavaehdotusvaiheeseen, ja Pirkanmaan maakuntavaltuuston on määrä hyväksyä maakuntakaava maaliskuussa 2017. Kaavaehdotuksessa Marjavuoren hankealue sijoittuu vanhaan tapaan valtakunnallisesti arvokkaalle kallioalueelle (ge2), mutta nyt aluetta koskee aiempaa tiukempi suunnittelumääräys: ”Aluetta koskevat toimenpiteet on suunniteltava siten, että geologisten muodostumien sisältämien arvojen säilyminen turvataan. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon mahdollisten maisemavaurioiden korjaustarve.” Lisäksi ge2-alueella on kaavaehdotuksessa myös suojelumääräys: ”Alueen erityispiirteitä haitallisesti muuttavat toimenpiteet ovat kiellettyjä. Alueella saa kuitenkin ottaa kiviaineksia maisemavaurioiden korjaamiseksi.”

Suojelumääräyksen mukaantulo maakuntakaavaan on tärkeää noteerata, sillä KHO tukeutui omassa ratkaisussaan osin juuri suojelumääräyksen puuttumiseen.

Uuden maakuntakaavan mukaan louhinta valtakunnallisesti arvokkaalla kallioalueella on mahdollista ainoastaan silloin, jos maisemavaurioita on korjattava. Tästä ei Marjavuoren hankkeessa ole kyse. Uusi maakuntakaava on kunnille vahva viesti siitä, että valtakunnallisesti arvokkaiden kallioalueiden statusta halutaan korostaa ja kalliot pyritään turvaamaan lyhytnäköiseltä ja peruuttamattomalta hyödyntämiseltä.

Mainittakoon, että Pirkanmaan arvokkaiden kallioalueiden nykytilan selvitys 2015 -julkaisun (maakuntakaava 2040:n taustamateriaaleja, <http://maakuntakaava2040.pirkanmaa.fi/poski/arvokkaat-kallioalueet>) mukaan valtakunnallisesti arvokkaiksi luokitellut kallioalueet ovat nykyään pääosin hyvässä tilassa. Selvityksessä todetaan, että ”muutamien alueiden rajausten tuntumassa sijaitsevia pieniä louhoksia tai maa-ainesten ottamisalueita, mutta vain yhdellä alueella (Kalmasvuori-Pyhällönvuori, Sastamala) louhos ulottui merkittävästi alueen rajauksen sisäpuolelle”. Louhokset valtakunnallisesti arvokkailla kallioalueilla ovat siten äärimmäisen harvinaisia. Uusilla kaavamääräyksillä maakuntaliitto selkiyttää tilanteen lopullisesti kallioalueiden hyväksi.

Ympäristölautakunnan ei tule myöntää lupaa hankkeelle, sillä

- Maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n mukaan ”viranomaisten on suunnitellessaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista.”
- Ympäristönsuojelulain 11 §:n mukaan ”toiminnan sijoituspaikan soveltuvuutta arvioitaessa on otettava huomioon toiminnan: --- sijoituspaikan ja vaikutusalueen nykyinen ja oikeusvaikutteisen kaavan osoittama käyttötarkoitus.”
- Ympäristönsuojelulain 12 §:n mukaan ”luvanvaraista tai rekisteröitävää toimintaa ei saa sijoittaa asemakaavan vastaisesti. Lisäksi alueella, jolla on voimassa maakuntakaava tai oikeusvaikutteinen yleiskaava, on katsottava, ettei toiminnan sijoittaminen vaikeuta alueen käyttämistä kaavassa varattuun tarkoitukseen.”

- Ympäristönsuojelulain 49 §:ssä kielletään erityisten luonnonolosuhteiden huonontaminen.

Marjavuoren valtakunnallisesti arvokkaan kallioalueen statuksen johdosta louhoshanke on MRL:n 32 §:n sekä YSL:n 11, 12 ja 49 §:n vastainen, tarkastellaan sitten voimassa olevaa tai uutta maakuntakaavaa. Uudessa maakuntakaavassa Marjavuori kuuluu lisäksi myös luonnon monimuotoisuuden ydinalueeseen. Luonnon monimuotoisuuden ydinalue -merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät laajat, yhtenäiset ja luontoarvoiltaan maakunnallisesti edustavat luontokokonaisuudet. Niiden maankäytön suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee kaavamerkintöjen ja -määräysten mukaan ”ottaa huomioon luonnon monimuotoisuuden ja muiden luontoarvojen säilyminen sekä välttää luonnonympäristöjen pirstoutumista. Aluetta koskevissa suunnitelmissa ja päätöksissä tulee ottaa huomioon alueen luontoarvot”. Marjavuoren louhinta olisi juuri sellaista luonnonympäristöjen pirstoutumista, jota maakuntakaavalla yritetään ehkäistä.

4. Hankealue rajautuu perusteilla olevaan luonnonsuojelualueeseen

Marjavuoren tilan itäpuolella oleva rajanaapuritila Kalliosuo (108-416-4-5) on hankittu Suomen valtiolle 7.8.2013 osana Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelmaa (METSU). Alueen ostotarkoitus on luonnonsuojelu. Alueesta ei toistaiseksi ole perustettu luonnonsuojelualuetta, sillä virallisen rauhoituspäätöksen saaminen kestää valtiolle luonnonsuojelutarkoitukseen hankituilla alueilla lähes aina vuosia. Vaikka prosessi etenee verkkaisesti, kyseessä ei ole ehdollinen suojelu, vaan lopputulos on varma: Marjavuoren rajanaapuritila on lähitulevaisuudessa tulossa lakisääteisen suojelun piiriin. Rauhoitusprosessia ei peruuteta naapurin hankesuunnitelman takia, sillä Kalliosuo-tila on hankittu valtiolle nimenomaan luonnonsuojelutarkoitukseen.

Valtion omistamien, suojeluun varattujen kohteiden toteuttaminen on paraikaa käynnistymässä Etelä-Suomessa. Pirkanmaan kohteet ovat vuorossa mahdollisesti vuonna 2019.

Kalliosuo-tila eli tuleva luonnonsuojelualue on sama ”suunnitelma-alueen itäpuolisen kallioseinämän juurella oleva varttunut metsä”, jota Marjavuoren kivenottosuunnitelman liitteenä olevassa luontoselvityksessäkin kehutaan. Luontoselvitys on laadittu 18.8.2010, joten valtio ei vielä silloin omistanut kohdetta eikä sen suojelusta ollut tietoa.

Marjavuoren louhintalupia harkittaessa Marjavuoren rajanaapuritilaan 108-416-4-5 tulee suhtautua kuin olemassa olevaan luonnonsuojelualueeseen. Hakijan olisi pitänyt arvioida hankkeen vaikutukset naapuritilan luonnonoloihin samalla tarkkuudella kuin vaikutuksia arvioitaisiin lakisääteisesti rauhoitettuun luonnonsuojelualueeseen.

Louhoshankkeen luontoselvityksen kuvaan 1 on rajattu suunnitelma-alue ja sen noin 300 metrin levyinen vaikutusalue, jonka sisälle toiminnan välittömien ympäristövaikutusten (lähimaisema, ajoittainen pölylaskeuma, melu) odotetaan rajoittuvan. Tuleva luonnonsuojelualue sijaitsee käytännössä kokonaan vyöhykkeellä, jonne välittömät vaikutukset kohdistuisivat. Todettakoon, että emme ole kohdanneet aiemmin tapausta, jossa kalliolouhosta suunniteltaisiin luonnonsuojelualueen rajalle. Riittäviä suojatoimenpiteitä ei ole käytännössä mahdollista toteuttaa.

ELY-keskus toimitti tiedon tulevasta suojelualueesta KHO:lle vasta oikeuden maastokatselmuksen jälkeen (toukokuussa 2016), eikä tieto ilmeisesti ehtinyt vaikuttaa KHO:n ratkaisuun – ainakaan KHO ei asiaa mitenkään kommentoi. Tieto tulevasta luonnonsuojelualueesta on KHO:n mukaan toimitettu luvan hakijalle, mutta tämä ei mainitse asiaa ottamissuunnitelmassa. Ilmeisesti hakija pyrkii pitämään suojelualueen läheisyyden omana tietonaan tai ei ole oivaltanut valtiolle luonnonsuojelutarkoitukseen ostetun alueen merkitystä. Myöskään konsultti ei näytä olleen

tietoinen tilanteesta: Taratestin ”Lausunto kiviainestuotannon aiheuttamasta melusta ” on lokakuulta 2016, mutta siinä ei sanallakaan mainita luonnonsuojeluun varatun alueen sijoittuvan lähimmillään noin 30 metrin päähän kaavaillun louhoksen reunasta.

Koska Marjavuori kuuluu valtakunnallisesti arvokkaaseen kallioalueeseen ja rajautuu tulevaan luonnonsuojelualueeseen, louhoshanke on ympäristönsuojelulain 11, 12 ja 49 §:n vastainen eikä sille täten tule myöntää lupaa.

5. Melu ylittäisi ohjearvon luonnonsuojeluun varatulla alueella

Taratestin meluselvityksen mukaan ”suunnitelma-alueen ympäristössä olevat lähimmät asuinrakennukset tai muut häiriintyvät kohteet sijaitsevat yli 1 kilometrin etäisyydellä. --- Seinävuoren luonnonsuojelualue sijaitsee noin 500-600 metrin etäisyydellä kohteen luoteispuolella.”

- ➔ Tieto häiriintyvien kohteiden etäisyydestä on virheellinen, sillä noin 30 metrin päässä hankealueesta itään sijaitsee valtiolle luonnonsuojelutarkoitukseen ostettu metsäkiinteistö.

Taratestin mukaan ”tehtyjen laskentamallien perusteella murskaustyöstä aiheutuva 55 dB päivämelutasovyöhyke ulottuu vallitsevassa maastossa enimmillään noin 450 metrin etäisyydelle melunlähteistä. --- Laskentamallien perusteella melutaso alittaa LAeq klo 7-22 45 dB päivämelutason myös Seinävuoren luonnonsuojelualueella”.

- ➔ Taratestin meluselvityksen liitekarttojen mukaan hankkeen melu suuntautuu louhoksen ”kallistuskulman” takia pääosin luoteeseen, länteen, lounaaseen ja etelään. On silti mahdollista jo jopa todennäköistä, että vain kymmenien metrien päässä kaavaillusta louhoksesta itään sijaitsevalla luonnonsuojelualueella 45 dB:n melutaso ylittyisi ainakin ajoittain. Tämä on vastoin valtioneuvoston päätöstä melutason ohjearvoista. Valtioneuvoston päätöksen 2 §:n mukaan ”taajamien ulkopuolella olevilla virkistysalueilla ja luonnonsuojelualueilla on ohjeena, että melutaso ei saa ylittää päiväohjearvoa 45 dB eikä yöohjearvoa 40 dB”.

On myös huomioitava, että ohjearvot eivät kerro koko totuutta. Seinävuorta ympäröivillä kyläalueilla ei tällä erää ole louhokseen verrattavia jatkuvia melulähteitä. Siten louhoksen melu, vaikka se kylässä kuultuna alittaisi 45 dB, on merkittävä heikennys nykyiseen rauhalliseen äänimaisemaan.

Melulla on huono vaikutus terveyteen ja yleiseen viihtyisyyteen. Sen vuoksi louhoshanke on ympäristönsuojelulain 49 §:n vastainen eikä sille täten tule myöntää lupaa.

6. Vaikutukset virkistykseen, turvallisuuteen ja veden laatuun arvioitu puutteellisesti

Virkistys

Ottamissuunnitelman mukaan liikennöinti kallioalueelle tapahtuisi Metsäkulmantieltä Kiepantien kautta Karttuunakorventielle. Hakija ei käytännössä lainkaan arvioi, miten hanke, esimerkiksi juuri liikennöinti, vaikuttaisi yleiseen viihtyisyyteen ja ihmisten terveyteen. Ottamissuunnitelmassa

todetaan ykskantaan, että ”asutus on niin kaukana, että varsinainen mursketuotanto ei aiheuta vaikutusta, mutta murskekuljetukset ovat alueen asukkaiden kannalta näkyvä vaikutus”.

Luontoselvityksessä virkistysvaikutuksia arvioidaan, mutta hyvin puutteellisesti. Ulkopaikkakuntalainen kartoittaja on käynyt alueella vain yhtenä päivänä eikä ole selvittänyt, millaista virkistyskäyttöä Seinävuoren alueella on. Maastokäynnillä kartoittaja näki alueella marjastajia/retkeilijöitä, mutta ei antanut huomioilleen painoarvoa.

Tosiasiassa Seinävuoren alue on monien kulkijoiden suosimaa tienoota: metsäinen ylänkö sijaitsee kylien tuntumassa ja tarjoaa rauhallisen ulkoilu ympäristön paikallisille ja kauempaakin saapuville ihmisille. Marjastuksen, sienestyksen, metsästyksen ja retkeilyn lisäksi Seinävuoren seudulla harrastetaan mm. geokätköily-toimintaa. Kalliolouhos tienoon ytimessä mitätöisi kerralla suuren ihmisjoukon virkistäytymismahdollisuudet, sillä kivirekat valtaisivat alueen halki johtavan Karttuunakorventien ja louhos lieveilmiöineen (melu, pöly) särkeisi erämaisen tunnelman.

Turvallisuus

Ottamissuunnitelmassa kuvaillaan louhokselle johtavien teiden tilaa. Karttuunakorven metsäautotie, Kiepantie ja Metsäkulmantie ovat sorapintaisia. Hakija kertoo aikovansa sitoa pölyä suolaamalla ja/tai kastelemalla. Mainitsematta jää, että tiet ovat jo nyt monesti ääri rajoillaan: pitkien sateiden jälkeen esimerkiksi Metsäkulmantie on erittäin kurainen, poutakausina puolestaan pölyää runsaasti.

Ottamissuunnitelmassa arvioidaan toimintaan liittyviä riskejä lyhyesti: ”Toiminnanharjoittajan näkemyksen mukaan toimintaan ei liity onnettomuusriskejä.” Mikäli tarkastellaan liikennettä, pidämme onnettomuuksia hyvin todennäköisinä. Raskas liikenne ohjattaisiin Metsäkulman ja mahdollisesti myös Pinsiön kylän läpi. Metsäkulmantiellä, Kiepantiellä ja Pinsiöntiellä kulkee koululaisia, lenkkeilijöitä ja ratsastajia aamuhämäristä iltamyöhään. Kivirekat eivät yksinkertaisesti mahdu alueelle. Massiivinen murskeenkuljetus aiheuttaisi kyläteiden varsilla asuville myös pöly-, melu- ja värinähaittoja. Louhoksen haitat asutukselle ja seudun luonnonvaraiselle eliöstölle olisivat käytännössä jatkuvia, sillä osaa toimintamuodoista harjoitettaisiin ympäri vuoden.

Veden laatu

Taratestin laatiman ottosuunnitelman mukaan ”alueelle kertyville pintavesille rikkilouhitaan ottoalueen eteläosaan rakennettavalta saostusaltaalta poistumisreitti Sonninojaan, josta ne edelleen purkautuvat olemassa olevia reittejä n. 2.7 km etäisyyteen Mahnalanselän Pajulahteen”. Ottosuunnitelmassa ei esitetä minkäänlaista arviota siitä, miten louhoksen pintavedet vaikuttaisivat Sonninojan tai Pajulahden veden laatuun ja ekosysteemiin. Entä vaikuttaisivatko ne Pajulahden lukuisten ranta-asukkaiden viihtyvyyteen? Mitä valumavedet sisältäisivät? Hankesuunnitelman mukaan purkuojasta otettaisiin vesinäyte kerran vuodessa; se kuulostaa sangen vähäiseltä, kun otetaan huomioon louhinnan laajuus.

Taratestin ottosuunnitelmassa todetaan, että ”käytettävän panostusmäärän/rintauksen korkeuden perusteella lasketun talokatselmussäteen sisäpuolella sijaitsevilla kiinteistöillä suoritetaan ennen töiden aloitusta katselmuksia, joissa kartoitetaan rakennusten sen hetkinen kunto sekä talousvesikaivojen sijainti, veden laatu ja vesipinnan korkeusasema. --- Vuosittain tilannetta verrataan ennen louhintaa suoritettuihin katselmuksiin”.

Vaikutukset pinta- ja talousvesien laatuun ovat siten toistaiseksi hämärän peitossa. On syytä muistaa myös arseeni, joka Pirkanmaan kallioperässä on verrattain runsaasti. Geologisen tutkimuskeskuksen

mukaan ”Pirkanmaan keski- ja eteläosissa on paikoin korkeita arseenipitoisuuksia sekä kallioperässä että moreenissa. Moreenin arseenipitoisuus on korkea erityisesti lähellä kalliopintaa olevissa kerrostumissa. Näillä alueilla terveysriski jää vähäiseksi, ellei luonnon tasapainoa häiritä ihmisen toimilla. Mikäli maankäyttöön liittyy suuria maansiirto- tai louhintatöitä, arseenipitoisuus pitäisi ottaa huomioon, ettei arseenia pääse kulkeutumaan pohjaveteen tai pintavesiin” (http://www.gtk.fi/_system/print.html?from=/_system/PressReleases/news_0354.html).

Louhoshanke heikentäisi mahdollisuuksia virkistykseen, vähentäisi liikenneturvallisuutta ja saattaisi vaarantaa vesien tilan. Näiden syiden takia louhoshanke on ympäristönsuojelulain 49 §:n vastainen eikä sille täten tule myöntää lupaa.

7. Muut perustelut

Marjavuoren louhoshankkeen lupaharkinnassa on tarpeen huomioda myös Pirkanmaan ELY-keskuksen (silloisen ympäristökeskuksen) päätös ympäristövaikutusten arvioinnin tarpeesta Kaitajärvenvuorten maa-aineshankkeessa (16.7.2009). Kaitajärvenvuoret sijaitsevat kolmen kilometrin päässä Marjavuoren hankealueesta koilliseen. Maa-aineksia kyseisiltä vuorilta ei lopulta otettu, mutta ELY-keskuksen päätös antaa osviittaa Marjavuoreenkin tapaukseen. ELY-keskuksen mukaan Kaitajärvenvuorten hankkeen vaikutukset natura-alueeseen on selvitettävä: ”Ottoalueen itäraja sijoittuu vedenjakajan länsipuolelle, ja käytettävissä olevien tietojen valossa louhinta ja murskaus eivät todennäköisesti vaikuta Matalus-Pinsiönjoen vesimääriin tai -laatuun. Vaikutusarvioon liittyy kuitenkin epävarmuutta, ja hanke edellyttää Natura-tarveharkintaa.”

Sama pätee mielestämme Marjavuoren louhoshankkeeseen. Marjavuori sijoittuu Kaitajärvenvuorten tapaan vedenjakajan länsipuolelle, mutta koska asiantuntija-arvion mukaan tilanteeseen liittyy epävarmuutta, hakijan olisi pitänyt arvioida hankkeen vaikutukset Pinsiön-Matalusjoen natura-alueeseen.

Seinävuoren alueella on tiedossa hajuheinän (*Cinna latifolia*) esiintymiä, mutta Marjavuoren luontoselvityksen laatija ei löytänyt lajia maastosta. Hankkeen vaikutusalueella kuitenkin on lajille soveliaita kivilouhikoita. Luontoselvityksessä todetaan, että ”heikentyneet hajuheinäkasvustot voivat olla kukkimattomia ja siten vaikeita havaita”. Hajuheinä kuuluu EU:n luontodirektiivin liitteen IV (b) lajeihin, jotka vaativat tiukkaa suojelua. Näiden lajien esiintymispaikkojen hävittäminen on luonnonsuojelulain 49 §:n perusteella kielletty. Koska hajuheinän esiintymisestä ei ole saatu lopullista varmuutta, on varovaisuusperiaatteen mukaista jättää lupa louhintaan myöntämättä.

Lisäksi toteamme, että yllä mainittujen puutteiden lisäksi ottamissuunnitelmasta uupuu myös arkeologinen inventointi.

Kunnan näkökulmasta merkille pantavaa on sekin, että Metsäkulma, Lemmakkala ja Pinsiö ovat alueelle muuttaneiden ja tontin hankintaa harkitsevien mielikuvissa luonnonläheisiä, rauhallisia asuinseutuja. Louhostoiminta keskellä kylien välistä metsäseutua ja raskas liikennöinti pienillä maanteilla vähentäisi huomattavasti tienoon viihtyisyyttä ja houkuttelevuutta.

Lopuksi

Marjavuoren louhoshanketta on käsitelty eri viranomais- ja oikeusasteissa jo vuosia. Hankkeen alkuvaiheisiin verrattuna ilmi on tullut kaksikin syytä, joiden nojalla hanketta ei voida toteuttaa edes parempia suunnitelmia ja lisäselvityksiä laatimalla:

1. Pirkanmaan uusi maakuntakaava kieltää kuvatun kaltaisen louhinnan valtakunnallisesti arvokkailla kallioalueilla. Maakuntavaltuusto hyväksyy maakuntakaava 2040:n lähiviikkoina.
2. Hankealueen viereen on perusteilla luonnonsuojelualue. Louhosta ei ole mahdollista toteuttaa siten, että suojelualueelle ei koituisi mittavia haittavaikutuksia.

Katsomme, että Hämeenkyrön ympäristölautakunnan ei pidä myöntää Marjavuoren tilalle maa-aines- ja ympäristölupaa. Seinävuoren valtakunnallisesti arvokkaalla kallioalueella on potentiaalia ennemmin luontomatkailukohteena.

Tampereella 9.3.2017

Heikki Toivonen, puheenjohtaja
Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri ry.

Juho Kytömäki, sihteeri
Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri ry.

Jussi Viitala, puheenjohtaja
Kyrön Luonto ry.

Annukka Raipala, sihteeri
Kyrön Luonto ry.

Timo Lepistö, puheenjohtaja
Nokian luonto ry.

Kaija Helle, sihteeri
Nokian luonto ry.

Tiedoksi

Pirkanmaan ELY-keskus
Pirkanmaan liitto
Metsähallitus, Etelä-Suomen luontopalvelut